

ORIS SLOVENSKE USTAVNE UREDITVE

Franc Grad, Igor Kaučič

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2023

dr. Franc Grad

- podpoglavje 1.3 in poglavje 5 *prvega dela*
- poglavja 1–3, 5–7 in 9 *tretjega dela*
- *četrti del*

dr. Igor Kaučič

- poglavja 1–4 *prvega dela*
- *drugi del*
- podpoglavje 2.9 in poglavja 4, 8, 10 in 11 *tretjega dela*
- podpoglavje 3.5 *četrttega dela*

VSEBINA

Predgovor	11
-----------------	----

PRVI DEL: USTAVA IN USTAVNA UREDITEV

1. SPLOŠNO O USTAVI IN USTAVNI UREDITVI	15
1.1. Pojem in lastnosti ustave	15
1.2. Ustavna ureditev in njeni viri	17
1.3. Ustavni razvoj Slovenije	19
2. USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE	24
2.1. Temeljne značilnosti ustave	24
2.2. Sprememba ustave	27
2.3. Spreminjanje slovenske ustave	29
3. SPLOŠNE DOLOČBE USTAVE	31
3.1. Demokratična, pravna in socialna država ..	31
3.2. Pravica do samoodločbe in izvrševanje oblasti	33
3.3. Prenos suverenih pravic na EU	34
3.4. Ozemeljska enotnost in nedeljivost države	35
3.5. Varstvo človekovih pravic	35
3.6. Državni simboli	36
3.7. Država in verske skupnosti	36

3.8.	Načela mednarodnega prava in mednarodne pogodbe	36
3.9.	Načelo lokalne samouprave	37
3.10.	Uradni jezik	37
3.11.	Državljeni in tujci	38
4.	NAČELI USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI ...	38
4.1.	Splošno	38
4.2.	Načelo ustavnosti	39
4.3.	Načelo zakonitosti	40
4.4.	Varstvo ustavnosti in zakonitosti	42
5.	SLOVENIJA IN EU	44
5.1.	Pridružitve Slovenije EU	44
5.2.	Volitve v Evropski parlament	47
5.3.	Sodelovanje Slovenije pri delovanju EU	49

DRUGI DEL: ČLOVEKOVE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

1.	URESNIČEVANJE IN OMEJEVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SVOBOŠČIN	55
1.1.	Uresničevanje človekovih pravic in svoboščin	55
1.2.	Omejitve in razveljavitve človekovih pravic in svoboščin	56
2.	ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE	59
2.1.	Temeljne in izhodiščne pravice in svoboščine	59
2.2.	Osebnostne pravice in svoboščine	62
2.3.	Politične pravice in svoboščine	73

2.4.	Ekonomске in socialne pravice	78
2.5.	Pravice narodnih skupnosti	84
3.	GOSPODARSKA IN SOCIALNA RAZMERJA ..	86
3.1.	Delo in gospodarska dejavnost.....	87
3.2.	Lastnina	89
3.3.	Varstvo dobrin.....	92
4.	VARSTVO ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SVOBOŠČIN	93
4.1.	Sodno varstvo pravic in svoboščin.....	93
4.2.	Varuh človekovih pravic	94
4.3.	Informacijski pooblaščenec.....	97
4.4.	Zagovornik načela enakosti.....	99
4.5.	Mednarodno varstvo pravic in svoboščin. . .	99

TRETJI DEL: DRŽAVNA UREDITEV

1.	TEMELJNA NAČELA ORGANIZACIJE OBLASTI V SLOVENIJI	103
2.	DRŽAVNI ZBOR	106
2.1.	Položaj	106
2.2.	Sestava, mandatna doba in konstituiranje ..	108
2.3.	Volitve	109
2.4.	Poslanci	124
2.5.	Pristojnosti državnega zbora.....	131
2.6.	Organizacija državnega zbora.....	134
2.7.	Način dela in odločanja državnega zbora...	140
2.8.	Zakonodajni in drugi postopki	143
2.9.	Referendum	154

3.	DRŽAVNI SVET	158
3.1.	Položaj in struktura državnega sveta	158
3.2.	Volitve članov državnega sveta	159
3.3.	Položaj članov državnega sveta	162
3.4.	Pristojnosti državnega sveta	164
3.5.	Organizacija in način dela državnega sveta ..	166
4.	PREDSEDNIK REPUBLIKE	167
4.1.	Splošno o šefu države	167
4.2.	Ustavni položaj predsednika republike	168
4.3.	Volitve predsednika republike	169
4.4.	Mandatna doba, nadomeščanje in nezdružljivost funkcije	170
4.5.	Pristojnosti predsednika republike	172
4.6.	Odgovornost predsednika republike	178
5.	VLADA	180
5.1.	Položaj vlade	180
5.2.	Funkcije, sestava in način delovanja vlade ..	182
5.3.	Položaj in odgovornost članov vlade	187
5.4.	Oblikovanje in prenehanje vlade	190
5.5.	Odgovornost vlade državnemu zboru	193
6.	UPRAVA	197
6.1.	Pojem in položaj državne uprave	197
6.2.	Funkcije in organizacija državne uprave ...	200
6.3.	Javne agencije in javne službe	203
6.4.	Sodni nadzor nad delovanjem uprave	205
7.	SODSTVO	205
7.1.	Sodna funkcija	205
7.2.	Temeljna načela sodstva	206

7.3.	Organizacija sodstva	209
7.4.	Sodniki	214
7.5.	Sodni svet	218
8.	USTAVNO SODIŠČE	219
8.1.	Opredelitev ustavnega sodišča	219
8.2.	Ustavni položaj in sestava ustavnega sodišča	220
8.3.	Pristojnosti ustavnega sodišča	222
8.4.	Presoja ustavnosti in zakonitosti predpisov	223
8.5.	Ustavna pritožba	230
8.6.	Drugi postopki pred ustavnim sodiščem ..	231
9.	DRŽAVNO TOŽILSTVO, ODVETNIŠTVO IN NOTARIAT	234
9.1.	Državno tožilstvo	234
9.2.	Odvetništvo	237
9.3.	Notariat	239
10.	OBRAMBA DRŽAVE	241
10.1.	Opredelitev obrambe države	241
10.2.	Sodelovanje pri obrambi države	242
10.3.	Obrambni ukrepi in obrambni sistem	243
10.4.	Nadzor nad obrambo države	244
11.	JAVNE FINANCE	245
11.1.	Financiranje države in lokalnih skupnosti ..	246
11.2.	Proračun	246
11.3.	Fiskalni svet	248
11.4.	Računsko sodišče	248
11.5.	Centralna banka	250

ČETRTI DEL: LOKALNA IN DRUGA SAMOUPRAVA

1. POJEM IN POMEN LOKALNE SAMOUPRAVE.....	255
2. STRUKTURA LOKALNE SAMOUPRAVE	258
3. OBČINA	259
3.1. Ustanovitev in območje občine	259
3.2. Mestna občina, mesto in občina s posebnim statusom	260
3.3. Organi občine	261
3.4. Volitve organov občine	265
3.5. Neposredno odločanje v občini	271
3.6. Občinska uprava in občinske javne službe ..	273
3.7. Pravni akti občine	274
3.8. Naloge, premoženje in financiranje občine	275
3.9. Nadzor državnih organov	277
3.10. Ožji deli občine	278
3.11. Medobčinsko sodelovanje	278
4. POKRAJINA	279
5. RAZMERJE MED DRŽAVO IN OBČINO.....	279
6. DRUGA SAMOUPRAVA	280
LITERATURA	281

Predgovor

O ustavni ureditvi Slovenije sva avtorja izdala več strokovnih monografij in učbenikov, ki na sistematičen in poglobljen način obravnavajo to tematiko. Med njimi je bila tudi knjiga Ustavna ureditev Slovenije, ki jo je več let izdajala GV Založba. Delo, ki je doživelo vrsto izdaj, se je prvotno uporabljalo kot učbenik za študij ustavne ureditve na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani ter tudi na drugih visokošolskih in izobraževalnih ustanovah. Poleg tega je bila knjiga eden temeljnih strokovnih virov za preučevanje našega ustavnega sistema. Po izidu osrednjega in sistematičnega učbenika Ustavno pravo, ki na poglobljen način obravnava ustavno ureditev in njene institute (ki sva ga zasnovala in pri njem sodelovala tudi avtorja te knjige), je bil na neki način izčrpan prvotni (pretežno pedagoški) namen dela Ustavna ureditev Slovenije, ne pa tudi potreba po temeljni informaciji o naši ustavni ureditvi.

Navedena dela tej vlogi ne ustrezajo, saj so namenjena bolj ali manj strokovno zahtevnejši javnosti oziroma bolj poglobljenemu ustavnopravnemu študiju. Zaradi tega se je vse bolj kazala potreba po kratkem in enostavnem opisu ustavne ureditve, ki bi ponudil osnovne informacije o ustavni ureditvi Slovenije tako tistim, ki se s to tematiko šele seznanjajo, kot tudi tistim, ki želijo osvežiti svoje poznavanje temeljev

ustavne ureditve. Knjiga Oris slovenske ustavne ureditve ustrezno odgovarja na ta pričakovanja, saj predstavlja ta sicer zapletena vprašanja na enostavnejši, preglednejši in zgoščen način.

Delo pregledno obravnava vsa temeljna vprašanja ustavne ureditve v Sloveniji, pri čemer je poudarek na veljavni ustavni ureditvi v Sloveniji. Vsebina v veliki meri sledi zgradbi in sistematiki ustave Republike Slovenije ter se po tem razlikuje od pristopa, ki je značilen za sistem ustavnega prava. Zato sva se v knjigi izogibala teoretični, primerjalni in zgodovinski obravnavi ustavnih institucij.

Avtorja

Ljubljana, marec 2023